

NAPREJ

Glasi Socialistične stranke Jugoslavije.

Za konsolidacijo pokreta.

Iz Maribora smo prejeli naznanilo, da pridejo zastopniki na pogovor 22. aprila v Zidani most in da nam njih ime naznanijo v sredo 18. aprila.

To je najlepši odgovor na neslanosti, ki so bile objavljene v Rdeči praproti. Sklepi pokrajinskega odbora SSJ so vsestransko dobro vplivali, ker je v njih dano resnično jamstvo za odkritosrčen sporazum z vsemi proletarci, ki imajo resno voljo brezpogojno sodelovati za napredek socialistične misli. Mariborski sklep pa dokazuje, da imajo tam tudi ročno delavstvo organizirano in da so zato z lahkoto pristali na to, naj nas ročni delavci združujejo.

Kakor je res, da ne smemo kot socialisti priznavati nikakih razlik med delavstvom in da torej tudi način dela ne sme odločevati pri nas, da moramo torej skrbeti za odstranitev vseh dosedanjih prepadov med ročnim in duševnim proletariatom, prav tako je pa za sedanjo krizo potrebno, da za zopetno poravnane sporov in navideznih sporov izberemo tiste, o katerih je za vse popolnoma jasno, da si resničnega sporazuma odkritosrčno žele. To pa so tisti, ki zaradi nesporazuma največ trpe in ki niti v najbolj skritem kotičku svojega srca ne bodo nasprotovali združenju, kakor bi lahko nasprotoval marsikdo, ki bi se bal, da zaradi združenja ne bo treba več toliko generalov in nastavlencev. To misel je tudi naglašal s. Krušič, ko je prvi sprožil ta del predloga.

Je pa še neki drugi razlog, ki nas je potrdil v tem sklepu. Strokovne organizacije se od socialističnega gibanja nika-

kor ne morejo odcepiti. Če se odcepijo, niso ne one nič, ne stranka nič. Kakor morajo formalno hoditi ločene, tako morajo imeti člane skupne. Naše strokovne organizacije so imele sicer vselej mnogo več članov, nego politične, to pa ne zato, ker bi se nekateri politično ne strinjali z drugimi, ampak zato, ker so strokovne organizacije nekako prva stopnja socialistične razredne zavesti in se tudi po njih pravilih ne more zahtevati od vseh članov, naj bi bili tudi politično organizirani, kakor se nasprotno zahteva od članov SSJ, da morajo biti organizirani tudi strokovno, gospodarsko in kulturno. Ta zavest skupnega delovanja je po razkolu pač precej trpela, vendar pa imamo pri vseproletarskih prireditvah, kakor je n. pr. 1. majnik, ali lanski vsedelavski zlet v Celju itd. še vedno dovolj dokazov, da še ni prenehala. Še jasnejše pa vidimo, če se ozremo po nasprotnikih, ki prekolnejo vsakogar, kdor se organizira v naših strokovnih organizacijah, čeprav ga politično in kulturno še nismo prepričali. Koliko preglavice so že imele razne naše strokovne organizacije, ker so jim kapitalisti odjedali člane potom spovednice! Dobro se zavedajo, da že sama strokovna organizacija, kakor tudi ima le omejen delokrog, vendarle vzgaja svoje člane k samostojnemu mišljenju, ki je vir vsega napredka naše ideje. Zaradi narodnosti je isto. Bodi organiziran v najponižnejši strokovni organizaciji, za internacionalca si razglašen in »Orjuna« ti napove boj vse drugače, nego pravim tujim izžemalcem naše narodne krvi, in če ti ne dajo slovenske-

Izhaja razen pondeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Franciškaška ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 15 Din, za inozemstvo 25 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštine proste.

ga ricinusa (če te ne počaka 10 Orjuncev za grmom, da te »junaško« napadejo) se imaš za to zahvaliti samo svojim organizacijam, ki bi te z lahkoto obranile pred temi kapitalističnimi hlapci, ki kot inženirji itd. v službi kapitala zlorablajo našo mladino in njeno narodno čustvo za boj proti sebi in za resnično protinarodni kapital.

Torej ni mogoče in ne bo nikdar mogoče niti v političnem niti v strokovnem pokretu doseči kak večji uspeh, če ne bosta oba pokreta korakala paralelno, vzporedno. Žal pa so se po razdoru s časom začeli pojavljati v strokovnih organizacijah ljudje, ki tega razmerja bodisi ne razumejo, bodisi ga nočejo razumeti in pridigajo tako neodvisnost, da člani strokovnih organizacij niti izven teh organizacij ne bi smeli baviti se s politiko. Imeli smo na lanskem strokovnem kongresu slučaj, ko je neki znani strokovni voditelj delal proti drugemu z očitkom, češ da je eksponent politične stranke (bila sta pa oba ene in iste stranke!) Takih slučajev, čeprav manj kričočih, ker se niso pojavili na kongresu in ne iz ust tako znanih voditeljev, smo imeli nešteto i z ozirom na politične organizacije i na politični tisk. Bili so še celo taki junaki, ki so hoteli prepovedati, da bi politični tisk o strokovnih organizacijah kaj pisal! Kakor da bi jim bilo ljubše, če pišejo samo kapitalistični listi — ali pa so upali, da bodo prepovedali tudi tem?

Te nezdrave pojave je treba odpraviti na vsak način in to v korist vseh organizacij. Jasnost mora nastati, drugače se ne bo nikdar vrnilo proletariatu

MILENIN: KRITIK.

Uvod h kritiki Seliškarjeve zbirke »Trbovlje«.

Kdor hoče dandanes kaj veljati pred svetom, potrebuje primerno ime in poklic, ki daje temu imenu primeren okvir. Slika brez okvirja ni popolna in človek brez uradnega potrdila o duševnih in telesnih sposobnostih je kakor trgovina brez izložbe. Izložba je sploh silno moderna zadeva in tudi sicer jako spoštovan cepin za vse turiste, ki plezajo po strmi poti javnega ugleda in priznanja. Javnost je dokaj muhasta in če se ji ne predstaviš v predpisani obliki in s primernim poklonom, se ji utegneš hudo zameriti in tedaj ne boš nikoli zlezal na zeleno vejico. Torej smuk v izložbo in pozor!

Jaz nisem jaz, jaz sem midva. Duša in telo sta pri meni tako strogo ločena, da jih ni mogoče pod nobenim pogojem zamenjati. Telo nosi poleg čedne in prikupljive zunanosti še velevažno ime, ki ga moram omeniti še predno predstavim slavnemu občinstvu svojo drugo polovi-

co. Da sem doktor, to je samo po sebi umevno, da imam mnogo neprecenljivih zaslug za narod v preteklosti in sedanjosti, je splošno znano in da sem vladni svetnik, bivši narodni poslanec, predsednik društva za olepševanje javnih nasadov, podpredsednik za gojenje čistokrvnih psov, tajnik društva slovenskih leposlovcev, član zveze plemenitih src in podporni član društva za preskrbo vojnih invalidov in osirotelih otrok, to tudi ve vsakdo ki se količkaj zanima za naše socialne razmere in zasluzne može. Ime Janez Krpuc pa bi bilo vendar še precej mršavo, če bi ne imelo glavnega pridevnika, ki mi ga je preskrbel zvesta polovica — duša. Sem namreč kritik, tako da se moje ime pravzaprav glasi: Janez Krpuc, kritik. Oh, ta moja zlahitna duša! Kaj je telo brez duše? Nič! In kaj bi bil Janez Krpuc brez duše? Dvakrat nič! Tako pa sem kritik in še kakšen! Moja duša je kakor ogromno zrcalo, ki se vrti okrog telesa liki zemlja okrog svoje osi. Kdor pomoli svoj nos v javnost, takoj ga vjame moja duša in prerešeta mu kosti in možgane

tako da občinstvo vidi pred seboj njegovo notranjost kakor na dlani. Tudi moj oče je bil kritik in še dobro se spominjam, kako mi je včasih pravil, da je kritika že v naši krvi. Mojo ženo poznajo vse narodne dame pod imenom: gospa Kritikova in tudi moji otroci imajo že kritične poteze na obrazih, dasi še ne znajo kritično misliti. Pohištvo v mojem stanovanju, postelja, kamor se zatekam po trudapolnem delu za narodni blagor, je kritična in lahko si mislite veselje in ponos, ki me navdaja, kadar se ozrem okrog in vidim veličasten prizor: sredi kritičnega pohištva v kritičnem naslonjaču jaz, sam gospod Janez Krpuc Kritik, na desni moja žena, vsem znana in od vseh spoštovana gospa Kritikova, na kolenih drobne nožice, okrog vratu pa nežne ročice malih kritikov obeh spolov in vseh kalibrov.

Žena me gleda s kritičnim očesom in na obrazu ji odseva kritičen smehljaj. »Koliko sreča, Janez, koliko sreča! In odkod si se vendar vzela ti zlati moj možiček ti neusahljivi vir novih misli in najnovejših idej? Ti dobrota vseh dobrot in

tisto zaupanje v organizacije, brez katerega te organizacije nič ne pomenijo.

V tem smislu pa je zopet potrebno, da se snidejo ročni delavci, kajti inteligentni delavci nimajo razrednih strokovnih organizacij. Tiste organizacije, ki jih imajo, so protirazredne, če se pa prištevajo k razrednim, kakor n. pr. org. nameščencev bolniške blagajne, vemo vsi, da je tam, kjer sta gospod in hlapec skupaj organizirana, zbežala vsaka razrednost pri dimniku ven že pri ustanovitvi organizacije.

Ročno delavstvo pa ima svoje strokovne organizacije, jih zna ceniti in pozna njih bolezn. Zato bo že zaradi teh organizacij skušalo premostiti vsa nasprotja in predsodke s preprosto pojasnitvijo položaja in razmer — saj pri programatični in statutarni enakosti vsa nasprotja ne morejo biti drugega nego nesporazumljenje. Zato je posebno važna tudi določba, da so posredovalci iz različnih strok, da tudi s tega vidika ne bo nikakega enostranskega naziranja, ki bi izgledalo kakor trma in s tem rodilo protitrimo.

Tako smemo upravičeno upati na konsolidacijo pokreta, ki bo kmalu zopet pokazala moč našega proletariata. Ta moč ne bo samo taka, kakor je bila pred razdorom, temveč bo mnogo večja, ker je v medsebojni kritiki proletariata mnogo premišljeval o socialnih problemih in se s tem utrdil v socialističnem naziranju tako, da bo pri skupnih organizacijah zdaj mnogo hitreje in sigurnejše napredoval. To se bo videlo tudi v javnosti takoj, ko bo imel naš skupni tisk na eni strani več sodelavcev in več odjemalcev, na drugi bo pa manj prostora odpadlo za nepotrebosti. Uredništvo našega nemškega lista bo delalo tudi za slovenski dnevnik in tednik, uredništvo tega pa tudi za nemškega tako bo obenem tudi lokalno nasprotstvo premagano, ki je dozdaj gotovo precej pripomoglo k nesoglasju.

Politične vesti.

+ **Parlament** je bil otvorjen v ponedeljek 16. t. m. Prisotni so bili poslanci radikalne stranke (z drugimi priključenimi skupinami 120 mož), demokratski poslanci, klerikalni, spahovski, Nemci, ki so ustanovili začasno svoj klub dva Radi-

ćeva disidenta, dva socialisti in Puceļj. Teh zadnjih pet je dobilo posebno sobo. Na dnevnem redu je bila najprej izvolitev skupščinskega predsednika pri čemer je bil izvoljen radikalni dr. Peleš s 128 glasovi (zanj je glasovalo tudi 8 Nemcev). Musliman Hrasnica je dobil 40, demokrat Pečić 47, zemljoradnik Luzzić pa 11 glasov. Nato je tajnik radikalne stranke Janić prečital dopis ministrskega predsednika, s katerim ta sporoča vladno demisijo, ki je bila podana večer prej in ki jo je kralj takoj sprejel. V Belgradu sodijo, da bo Pašić znova poverjen s sestavo vlade. Demokrati so ves čas delali zrgo in vpili nad Pašića, da je »glavni Radićev agent«. Oh, s kakšnim veseljem bi Pribičević postal — Pašićev agent! Nato se je prva seja končala. Če bo ta skupščina še drugo doživela je v božjih, Pašićevih in Radićevih rokah — žalibog.

+ **Nova vladna koalicija** je šla zopet pravijo rakom žvižgat ker se gospodje niso mogli med sabo sporazumeti zaradi koncesij in pa ker jim dela Radićeva nestalna vihravost preglavičo. — V nedeljo je imel Radić v Zagrebu velik shod, katerega se je udeležilo 15—20.000 ljudi. Na tem shodu je podal kot pravcati samozavestni ljudski malik ekspozice svojega trenutnega mišljenja, ki je v popolnem pretepu s tistim, kar mislijo in delajo oficijelni vladni krogi. Pred ljudstvom je bil seveda zopet pravi »republikanec«, hvalil je Nemce in boljševice, napadal Francoze, imenoval Evropo na sploh tako nemumno in noro kakor še ni bila nikoli — kar ji z Radićevo Evropo vred tudi gre — grozil orjunaški direktni akciji in pa eventuelni vojaški, grozil vladnim tiranom, da pride v parlament le v tem slučaju, če bi jih bilo treba radi posojil, vojnih zapletljajev in podobnih stvari razgnati imenoval »mozeg radikalne stranke« Jovanovića »magarca« in povedal Korošcu po strani, da mu pojde osebno organizirat Slovence ne kot svoje tlačene, ampak kot »svoboden« narod, če mu ne bo Korošec lepo lakaja služil. Zanimiv človek je Radić in v svoji gostobesedni megalomaniji naravnost božanski. Oficijelni koritarski in policijski birokratizem se ga ne dotakne, kakor da je svet ali pa kužen samo za plotom mu preti, Pašić se nosi zadnje dni z mislijo, da bi ustvaril

ново čistoradikalno vlado — če se bo Radić držal od Belgrada daleč. Če bi pa položaj še bolj zamotan postal, se bodo seje narodne skupščine odgodile za en ali dva meseca, v katerih bo skušala vlada najti izhod iz situacije. Tukaj postaja stvar resna: Vsa država trpi že skoro pet let pod pritiskom najnesramnejših razmer, kar jih je kdaj bilo, v tem času pa uganja ena kakor druga vodilna stranka hokus-pokus, kateremu tudi ni primere. Pašićevci se tiščijo navidez mrtve črke ustave, ki je nočejo izpremeniti niti za las, čeprav vedo da so v njej grehi, ki zahtevajo najnujnejše pokore; Radić uganja svoj zvodilni hokus-pokus v Zagrebu, namesto da bi šel delat trezno politiko v Belgrad in s svojo prisotnostjo če je v njegovem programu res kaj resnega jedra, namah rešiti situacijo in ustaviti »poljsko gospodarstvo« korupcije laži, nedemokracije in nasilnosti. Njemu je na tem, da se ta korupcionarni sistem še nadalje vzdržuje in ker se stvar že tako dolgo vleče, mora vsak pameten človek priti do zaključka: da dela vse to zanalašč in **sporazumno** s tisto oficijelno korupcijo. Bogve kdaj bo začelo ljudstvo o tem premišljevat in ne vezati več svojo usodo na posameznike, pa naj bo to Pašić, Radić, Korošec ali sam gospod vrag!

+ **Da niso vse karte čiste** in da utegne za najnovejšimi dogodki v pogajanjih med radikali in federalističnim blokom tičati umazan sporazum dokazuje besedilo zagrebškega sporazuma kakor ga priobčuje »Riječ«. Pravijo sicer, da je ta sporazum propadel, ampak če pomislimo, kako Radićeva demagogija zopet enkrat omogoča nadaljevanje meščanske korupcije nad državo ni izključeno, da ta sporazum ni baš nedolžen. To bi potrjevalo tudi dejstvo, da ni hotel Radić na zagrebškem nedeljskem shodu ničesar o njem povedati, češ, da se je obvezal k molčečnosti napram radikalcem — on, ki ima drugače največjo goflo v Jugoslaviji in ki je kot ljudski voditelj dolžan ljudstvu dati tudi natančen odgovor za svoja dejanja. Ponavadi zamolčujejo diplomati samo take pogodbe, kjer so med seboj in zase sklenili krajjo kupčijo, javnosti pa hlinijo potem bistveno drugačno taktiko, nego so si jo določili. Zagrebški sporazum obsega v kratkem naslednje točke: Na vladi

šiba božja za vse, ki neprevidno in prezgodaj silijo v javnost. Kako sem ponosna, da te imam! No, pogladi me vendar po licu in poljubi v zatilnik da bom čutila dotik tvojih kritičnih ust!»

Jaz pa sedim in se ne ganein, Ponos mi je zasenčil oči in vklenil srce. Živim sam s seboj in v prsih mi odmevaio nebeške melodije, ko pomislim, kako velik in važen je moj pomen na zemlji. In hipoma se spomnim, da me kliče dolžnost. V žepu nosim že od včeraj črno na bellem: Velešpoštovanemu in neprecenljivemu gospodu Janezu Krpucu Kritiku. Jutri v dramj »Othello« v operi »Rigoletto«, na šentjakobskem odru »Nesrečna ljubezen«, v »Unionu« koncert Čičerina s simfoničnimi medklici muzikalno neizobraženega občinstva. Pojutrišnjem predavanje o pasterizaciji človeških možganov, pogrebne svečanosti javnih nameščencev za prezgodaj umrlo uradniško pragmatiko in velik srečolov v korist padlih za svobodo in zedinjenje jugoslovanskega naroda. Prosimo velecenjenega gospoda kritika, da si spričo izredne važnosti kulturnega in javnega gibanja ogleda vse prireditve

in izreče o njih svojo veljavno sodbo, zlasti pa, da ne pozabi oseb ki morajo biti presojene s socialnega in gmotnega stališča s posebno pozornostjo. V prigribu prilagamo nove meteorje na nebosklonu slovenske literature: »Tri solze v srebrni mesečini«, »Devet vzdihov in sedem stokov nesrečno zaljubljenega petošolca«, »Misli in srčni krči ob odprtem grobu narodnega bojevnika« in znanstveno razpravo »Munija egiptovskega faraona Tutankhamena in nje pomen za razredni boj sodobnega proletariata«.

Zena mi moli svoj tilnik pod nos, toda moje srce je vspricho tako preobloženih možgan docela nedostopno. Razhudil sem se in hitel najprej v dramo; med potjo premišlujem o naših opernih pevcih, ki jih poznam po glasu, pa tudi sicer so moji dobri znanci. Kolikor morejo seveda, hudi časi so in človek ne sme biti preveč sebičen. Gledališče je razsvetljeno, napolnjeno, v ložah častitljivi narodni možje vseh strok in dame z masleno dobrodušnimi obrazi, v parteriu občinstvo druge vrste na galeriji drobšč, odpadki, za pravo umetnost brezpomembni zastopniki

nižjih slojev: Kuharice, krojaški vajenci, cestni postopači — brrr, docela nepotrebni gostje ki kvarijo samo zrak in motijo s svojim nedostojnim obnašanjem gledališko umetnost. Vidim, kako se obračajo oči proti meni, čujem šepetanje: gospod Kritik pozor! Dostojno in stanu primerno sedem na svoje mesto. Zastor se dvigne, šum utihne. Mojemu kritičnemu očesu ne uide nobena malenkost. Ugotovil sem, da so zastor dvigali prepočasi, kar je pokvarilo prvi vtis. Luči za kulisami gore preveč svetlo oba potepuha sta nastopila preveč ošabno, govorita kakor mešetarja v krčmi. Stari senator se dere kakor Čič, desno nogo viječe za seboj kakor stara pokveka. Othello je prav čedno oblečen, govori možato samo zobe je pozabil zjutraj očistiti. Črna koža in umazani zobje — ne, to ne gre. To ni Shakespeare, on sicer ni poznal zobnega praška toda čistil je zobe prav gotovo. Če ne drugače s tobakom ali pa s pepelom. Občinstvo seveda ne vidi tega ker ne razume prave umetnosti. Drugače stvar ni tako slaba. Kulise stoje na pravem mestu, štatisti so dobro izurjeni, hodijo kakor se spodobi,

ostane čista radikalna vlada, kar se krije z zadnjimi vestmi, vidovdanska ustava se preneha izvajati; na Hrvaškem ostane pokrajinska vlada kakor doslej, kar se tudi krije z zadnjimi dogodki. Poverjeniška mesta dobe radičevci in nadzoroval jo bo poseben »minister« za Hrvaško; Koroščevci in Spahovci gredo v Belgrad — se je zgodilo! — od Radičevcev pa pojde le kakih 15—20 poslancev, da bodo Pašiču za rezervo; v šestih mesecih se sestavi besedilo za revidirano ustavo, za katero bo glasoval ves federativni blok, nakar se osnuje tudi koalirana vlada; nova ustava upostavlja na Hrvaškem bansko čast, ki se svečano izroči članu kraljevega doma. — Primerjajte vse dogodke, ki so se vršili in ki se še bodo s točkami v tem »propadlem« sporazumu!

+ **Avstrijska vlada je demisionirala.** S tem se hoče pač izmazati odgovornosti za veliko polomijo, v katero je spravila Avstrijo s svojo politiko beračenja in prodajanja zadnjega kosa avstrijskih moralnih in materialnih vrednot. Novo vlado bodo tvorili zopet klerikalci v zvesti družbi z liberalnimi Vsenemci proti delavnemu ljudstvu. Nova imena — stari grešniki.

+ **Serratijeva socialistična skupina** je otvorila v Milanu kongres, na katerem bodo odločali o predlogu III. internacionale naj bi se združila ta skupina s komunistično stranko, v eno.

+ **Klerikalni turški kongres** je pri zborovanju za novo strankino vodstvo oddal kakih 108.000 glasov za Sturzovo kliko, kakih 30.000 so dobili levičari. Hinavski kurz laške krščanske socialije ostane torej še nadalje v veljavi.

+ **Zato, da ameriškim kapitalistom ne splahnejo trebuhu,** iz Amerike poročajo, da je v bostonski ječi znorel italijanski komunist Sacco nad katerim je bil lansko leto obnem z njegovim tovarišem Vanzettijem izvršen justični umor pod prevezo, da sta baje izvršila neki krvavi rop, ki ga jima pa niso mogli dokazati. V resnici ju je ameriška razredna justica, tista, ki jo morete natančno spoznati iz našega romana »Franca Kremen«, obsodila zato, ker sta kakor France Kremen v vojnem času delala pacifistično propagando. Strahopetni meščanski lopovi si ne upajo priznati pravega vzroka, ker vedo,

samo govorili bi lahko, da bi ne izgledali kakor egiptovske mumije.

V drugem dejanju je Othello preveč odpiral usta in tudi jezik se ni gibal popolnoma v redu. Mojster ni poznal cmokov bil je Anglež in pred uglednim občinstvom ni dišal po česnu. Njegova punca je vročekrvna kakor mlada kobila. Stoka in javka kakor mačka v sušcu. Na odru se to ne spodobi. Njen temperament bi bil kvečjemu umesten v tivolskem parku v majski noči. Hoditi tudi ne zna. Skarče liki sraka na dvorišču. Vse to bo treba ugotoviti, javnost se zanima zlasti za stvari, ki jih sama ne vidi in ne razume.

Po končan predstavi so me poklicali za kulise. Sladki obraz, prijetni smehljaji žareče oči in razgaljena prsa. Oh, ta prsa! Kaj bo rekla žena, če ji povem o njih?

»Gospod Kritik, gospod Kritik!! Sedite, prosimo. Takoj bomo gotovi. Kam pa nočoj.«

Od vseh strani ponižni pogledi, prošnje, obljube. Srce ni kamen in duša ni krstna botra želodca. Žep je obrnjen na znotraj in nikogar ne briga, kaj je v njem. Pozno v noč sem se vrnil domov. Glava

da bi jim bila potem sodba vzeta, svoje žrtve pa tudi nočejo spustiti iz kremplicev, zato so iskali razlogov in si jih sfabricirali, dokler ni padla prva žrtev. Sramota!

Dnevne vesti.

Stara grča. Danes 17. aprila obhaja naš meteor sohr. Otto Tutta osemindesetletnico dela. Kot trinajstleten deček je vstopil za vajenca v bivšo Janschitzovo tiskarno v Mariboru, potem je po preteku svoje vajeniške dobe šel na veselo pot skozi vso Avstrijo, Ogrsko in Nemško. Delal je nato nekaj časa po vseh večjih mestih bivše Avstroogrske in se preselil leta 1886, zopet v Maribor. Leta 1889, je prišel v Ljubljano, kjer je bil zaposlen kakih 20 let v Bambergovi tiskarni, nakar je »stari Šved« vstopil v »Učiteljsko tiskarno«, kjer je še danes. V času svetovne vojne je padel štiridesetletni jubilej njegovega dela, katerega v tedanjih slabih razmerah in pod vtisom smrti svojega sina, ki ga je pobrala Galicija, ni mogel praznovati. Sodr. Tutta je »Naprejev« meteor od njegove prve številke dalje in ga imamo zelo radi zavoljo njegove vestnosti in humorja, ki mu še barometer ne more dosti do živnega. Želimo stari grči iz tistih časov, ko so bili tiskarji prvi pionirji socialističnega gibanja naj bi v popolnem zdravju in s svojo sedanjo vedrostjo dočakal še toliko jubilejev, kolikor si jih sam želi.

Celje.

Naznanjamo vsem sodrugom tužno vest, da je dne 12. aprila po kratki in mučni boleznini umrl naš sodrug Ivan Aplenc, cinkarniški delavec. Dragi sodrug in naš tovariš šel si od nas in zapustil nas pri neizvršenem delu, pri katerem si tudi ti tako požrtvovalno sodeloval! Zapustil si svojo ženo in dva nepreskrbljena otroka, ki bosta popraševala po svojem očetu, toda nikdar, nikdar več se ne boš zbudil iz spanja, ki ga ti spavaš! Tudi nam igrajo solze v očeh in naša srca se krčijo, ker smo te zgubili iz naših vrst, toda v duhu nam ostaneš v spominu. Počivaj v miru, sodrug Ivan Aplenc!

Mezdna gibanja krojaških pomočnikov v Celju, Mariboru in Ljubljani pote-

je bila sicer nekam težka, noge so se obtavljale, žena je godrnjala, toda vse to me ni motilo in takoj sem se lotil dela. Kritiko sem napisal in javnost je bila z njo zadovoljna, ker pozna moje kritično oko. Bog obvaruj, da mi ne pride kdo pod roke!

Drugi dan so mi poslali knjigo čudne zunanosti. »Seliškar, Trbovlje« sem čital takoj na prvi strani in silno sem se začudil. Kaj Seliškar? Hm, hm, ne poznam. Trbovlje? Vem, premog kopljejo. Kaj me briga premog? V gospodarstvo se ne mešam, Seliškarja nisem še nikoli videl, v roko mi ni segel, predstavil se ni. Kaj naj to pomeni? Odprl sem knjigo. Kaj? Grom in strela! Pesmi?! Seliškar in pesmi! In ta naslov! Nezaslišano! Premog in poezija, taka nesramnost! Kaj bo dejala muza, če jo pošljemo v rudokop? Vendar ne bo kopala premoga? In Pegaz, kaj bo počel on, če mu natovorimo koš premoga? Ne prijatelj, iz te moke ne bo kruha. Poezija in krompir in Pegaz in konj, da bi vozil premog. Vse kar je prav.

In takoj sem poslal nazaj. Niti prečital nisem. V premogu ni duše, v rudniku ni poezije in konec besedi.

kajo z najbolj čudnimi frazami v Celju. Mojstri so nam drugo spomenico kratkoma odklonili (bolj točno: še odgovoriti niso hoteli, češ so že zopet pred našimi durmi in zopet povišek. Nečejo pa vedeti, da je draginja od jeseni mnogo narastla. Ne ve se, kje je krivda, ali imajo tako slabo tajništvo da ne odgovarja, pač pa se ve da gg. mojstri nastopajo proti pomočnikom tako kakor noben kmet proti svojemu hlapcu. Nečemo žaliti nikogar, tudi gg. delodajalcev ne, ker so pri zadnjih pogajanjih v jeseni obljubili da se hočejo drugič mirnim putem sporazumeti sedaj pa, ko je treba, ne slišijo, pač pa če bomo pričeli pisati takrat bodo krivdo metali na pisavo češ, pisava je kriva nespo razuma. Pomočniki bodo stali na stališču, da se jim plače zvišajo v isti meri % kakor v Ljubljani. Najbolj odlični gospod je Jakob Kovač za Kresijo, on dobi svetinjo iz suknja za svoje nastopanje proti pomočnikom. Za danes mu povemo tole: Prišel je v Celje, ni Celjan in hoče umazati vse, kar se ni umazanega. Z mazanjem bomo mi začeli, če on ne bo nehal. Priobčevali bomo nejegovo lepo sliko, kako je bilo v Gradcu, da so mu pomočniki delali kroje za prikrojevanje. (Bog obvari ognja drugače bi bil polom o tem!) Kakšen je proti svojim gg. kolegom, kako se boji konkurence iz bližnjih konfekcij in od obrtnikov kako rad bi pojedel vse delo sam zase in tudi še nekaj o narodnjaštvu. Ako se še kaj izve, je on kriv, ker daje povod, da ljudje toliko govore o njem. Naj dela mirno s svojim stavkokazom!

Delavci! kupujte čevlje samo z znamko »Peko« domačih tovarov Peter Kozina & Ko., Tržič, ki so najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo. Ljubljana, Breg 20.

— **Vrednost denarja.** 1 dolar velja 96.25—97 Din, 1 lira 4.83—4.85 Din, 100 avstrijskih kron 13.7—13.8 par. V Curihu stane 100 naših dinarjev 5.60 švicarskih frankov.

Silen vihar je na korejskem obrežju napravil strašno škodo, nešteto človeških žrtev in baje potopil nad 400 ribiških ladij.

Redni občni zbor šišenske »Svobode« se bo vršil dne 28. t. m. v »Zadružnem domu« (bivši nemški šoli) v Žibertovi ulici z običajnim dnevnim redom. Ker je »Svoboda« edina organizacija, ki skrbi za duševno izobrazbo delavstva, je udeležba vseh članov kakor tudi ostalih, ki jim je na srcu delavski dobrobit — dolžnost. — Odbor.

»Svoboda« v Mostah. Seja se bo vršila v sredo, 18. aprila ob 19.30 v običajnih prostorih. Ker je to zadnja seja pred občnim zborom je udeležba — dolžnost. Opozorja se posebno revizorje. — Odbor.

Občni zbor »Svobode« v Mostah se bo vršil v četrtek, 19. aprila ob 19. v prostorih g. Fr. Kavčiča v Selu 25. (ne pri »Amerikancu«) s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo odbora oziroma predsedstva, zapisnikarja in blagajnika; 2. poročilo odsekov in nadzorstva; 3. sestava in odobritev načrta za bodoče življenje našega delavskega društva »Svoboda«; 4. volitev odbora, nadzorstva in delegata na zvezni občni zbor »Svobode« v Ljubljani; 5. raznoterosti. Ker je in bo življenje tega delavskega društva na polju izobrazbe in razvedrila odvisno le od izvrševanja dolžnosti nas vseh, ki to dru-

(Po avtoriziranem prevodu Ivana Moleka.)

Da, tudi France! Sklenil je, da bo delal v tovarni za tovrne avtomobile kolikor bo mogel — pomagal bo izdelovati avtomobile, ki pojdejo na fronto v Francijo. Ampak človek, ki je bil stiskan in preganjan vse svoje življenje, ne more kar čez noč pokopati na dno duše vse svoje revolucionarne ideje in jih pozabiti zaradi neklih dogodkov, o katerih je čital v časopisu. Kar se je v resnici zgodilo s Francetom, je bilo to, da je bilo njegovo mišljenje raztrgano v dve polovici, ki sta bili druga druga diametralno nasprotni in ki sta druga drugo pobijali. V enem momentu je prisegal boj kletim nemškim armadam, takoj v drugem hipu je pa bil prepričan, da je treba uničiti tiste ljudi v Ameriki, ki so skrbeli za uničenje kajzerja in njegove armade!

Kako naj odpusti domačim sovražnikom, s katerimi je bil v boju vse svoje življenje? Ali so oni njemu odpustili kar čez noč? Videl je, da niso. Kapitalistični list, ki ga je moral čitati ob jutrih, je lagal po stari navadi. Če je čital patriotski uredniški članek v listu »The Ironton Daily Sun«, je bil tisti dan najmanj razpoložen za delo, ki ima pomagati do zmage. Kadar je slišal, kako ameriški političarji ypijejo o demokraciji v Evropi, doma bi pa radi izbrisali zadnjo sled demokracije — ko je videl, kako kapitalisti napadajo radikalce, kako se nakladajo davki na življenske potrebščine in vladna posojila za stroške vojne na rame ljudstva, kako industrialni mogotci kriče o patriotizmu, a nočejo odložiti biča, s katerim opletajo mezdne sužnje — v tistem trenutku je izgubil vse veselje do vojne. Ali ko je zopet pomislil, kaj so Nemci naredili z boljševiki, mu je ponovno zavrela kri — in hitel je z delom.

V tovarni, v kateri je delal France, so proizvajali tovrne avtomobile za armado v Franciji. Delavci so se organizirali v unijo, toda lastniki tovarne niso tega dovolili in posledica je bila stavka. Gospodarji so se hitro podali in priznali unijo; podpisali so pogodbo, da vzamejo vse delavce nazaj v tovarno, čez nekaj tednov so pa pričeli odslavljanje vse tiste delavce, ki so bili najaktivnejši v uniji. Izmyslili so si ta ali oni vzrok za odslopitev, ki je bil seveda prozoren. France Kremen, ki se je na vso moč trudil za demokracijo onostran in tostran oceana, je izgubil delo in bil je vržen na cesto. Tako je družba pokazala koliko veruje v demokracijo, da bi delavci sami odločali o pogojih svojega dela! Vlada je skušala po-

sredovati in omejiti epidemijo štrajkov, ki so povsod ovirali delo za vojno, ali vlada ni mogla vsemu kaj, ali ni hotela, in tako je padla slana na prvi, nežni popek Francetovega patriotizma.

Nekega večera se je France opijanil in prenočil v zakotni hiši s cestno vlačugo. Drugi dan, ko je bil trezen, ga je mučil spomin na mrtvo ženo in otroke. Peklo ga je, da se je tako grdo spozabil, in sklenil je, da zapusti Ironton. Prišel je zopet misliti na Leesville. To je bil edini kraj, kjer je bil enkrat v svojem življenju srečen. Odkar je Deror Rabin odšel v armado, je bil tukaj itak brez prijatelja. Kaj počno Maličevi? In kako se imajo drugi sodrugi? Kaj misli leesvillska organizacija o Rusiji in vojni? France je hitro sklenil, da gre po odgovor na ta vprašanja naravnost v Leesville. Kupil je vozni listek in videl, da mu je še ostalo dovolj denarja. Na pot pojde kot državljan v kupeju — in ne več potepuh v tovornem vozu.

XVI.

France Kremen in izkušnjavec.

Bilo je mrzlo, megleno in pusto jutro, ko je France stopil z vlaka v Leesvillu. Sneg je naletaval in na tleh je bilo še precej starega in umazanega. Pred kolodvorom našega mesta je javen štirikot. Prva stvar, ki jo je ugledal France, stopivši pred postajo, je bila večja množica ljudi na širokem trgu. Radoveden, kaj se godi tam, je menal bližje. Kaj je videl? Okrog dvajset mladeničev se je vadilo v orožju; nekateri so bili oblečeni v rjavo vojaško uniformo, drugi so pa bili v navadnih hlačah in pletenih jopičih. Kremenemu se ni mudilo nikamor in zato je postal, da si ogleda to igro.

Pred seboj je imel sliko tistega monstuma, o katerem je govoril in premišljeval že tri leta: slika militarizma, perversnost človeške duše, silo, ki ugrabi moške in naredi iz njih avtomate, gibajoče se stroje, ki ubogajo povelja v masi in izvršujejo čine, katerih ne bi hoteli izvršiti ne v sanjah kot posamezniki. Pred njim je bila skupina povprečno lepih in krepkih leesvillskih mladeničev: tovarniških delavcev, natakarijev in trgovskih pomočnikov, — sinov bogatih očetov, ki si niso nikdar prej umazali rok s trdim delom, in drugih. Trgovski uslužbenci, ki so skakali čez prodajalne mize in s fino uljudnostjo pomerjali čevljičke na krasnih nožicah mladih dam, so zdaj sukali puško, pokoreč se popačevalni disciplini in prehajaje iz mirnih »sužnjev belega ovratnika« v vragove grobeže. (Dalje prih.)

štvo tvorimo vas pozivljamo, da se zborar gotovo udeležite! — Odbor.

»Svoboda« Trbovlje priredi v sredo, 18. t. m. »Komorni večer«, na katerem nastopijo igralci Ivo Gaberšček, Stane Melihar Anton Šubelj — s programom, ki bo po svoji revolucionarnosti prav gotovo najzanimivejši od vsega, kar se je v zadnjem času v »Delavskem domu« predvajalo.

Državni sanatorij za otroke v Topolšici. Prejeli smo: V sanatorij se sprejemajo otroci od 7.—14. leta, ki bolehalo na lahki obliki tuberkuloze kosti, členkov, žlez. mreine in pljuč. — Oskrbni stroški, ki se morajo plačevati 14 dni vnaprej znašajo dnevno 40 Din plus režijski stroški za zdravila in obvezila zvi-

šani za 20%. — Sobe odkazuje zdravnik z ozirom na stanje bolnika. Hrana je za vse enaka; potrebne spremembe odreja zdravnik v vsakem posameznem slučaju. Vsak otrok mora prinesiti s seboj dve garnituri belega perila, gorak suknjič, glavnik, krtačko za prah, milo, krtačko za zobe, najmanj 6 žepnih robcev, čevlje v dobrem stanju in vrečico za umazano perilo. — Prošnje za sprejem je z zdravniškim spričevalom vlagati na vodstvo državnega sanatorija za otroke v Topolšici pri Šoštanju, Slovenija. — Če kdo želi znižanje oskrbnine, naj se prošnja s potrebnim uradnim potrdilom o imovinskem stanju vložil pri Zdravstvenem odseku za Slovenijo v Ljubljani. — Na podlagi prošnje obvešča vodstvo sanatorija stariše ali varuhe, če je otrok spre-

jet in kdaj nastopi zdravljenje v sanatoriju. Ker je zavod oddaljen 4 km od železniške postaje Šoštanj (proga drž. železnice Celje - Spod. Dravograd), je treba točno javiti vodstvu dan in uro prihoda, da se more dostaviti voz na postajo. — Otrok zgubi pravico na dodeljeno mesto, če ne pride v sanatorij na napovedani dan in če stariši ali varuhi pravočasno ne javijo in opravičijo zadržka. — Definitiven sprejem je zavisen od mnenja zdravnika šefa, ki je pooblaščen otroke odkloniti odnosno odpustiti, če ne odgovarja namenom sanatorija. — Nepoklicani se ne sprejemajo v zavod. — Drž. sanatorij za otroke v Topolšici je odprt od maja do oktobra vsakega leta. — Vse nadaljne informacije daje vodstvo sanatorija.

Ravnokar došlo:

pomladanske
novosti

A. Šinkovic nasl. K. Soss, Ljubljana
Mestni trg 19.

PRISTNI

tirolski LODNI

za športne obleke
solidno in trpežno blago
pri tvrdki

A. & E. SKABERNÉ
Ljubljana, Mestni trg 10.

Narocajte „KRES“!

Treba da Fellerjev Elzafluid Povsod kupiti morete!

Ako ugotovite, da Fellerjev pravi Elzafluid kje nemorete dobiti, prosimo sporočite, takoj Vam sporočimo za Vas najugodnejše mesto, kjer se prodaja.

To je najboljša, kar sem kdaj okušal!

Pravi Fellerjev Elzafluid kot dobrodejno sredstvo za drgnjenje! Za ude! Za vrat! Za glavo! Za zobe! Za negovanje kože! Kot kosmetikum! Za negovanje ust! V zimi! V letu! Pri tisoč priložnostih pokaže se blagodelujoč, bolečine lajšujoč, koristen in mnogostransko uporabljiv. Je veliko močnejši in bolj delujoč kakor francosko žganje in najboljša sredstvo te vrste! Nekoliko kapljic zadostuje, da tudi vi rečete:

To je najboljša, kar sem kdaj okušal!

Skupaj s pakovanjem in poštnino stane:

3 dvojnate ali 12 dvojnateh „	1 specialna steklenica „	4 specialne steklenice „	8 specialnih steklenic „	12 „
24 „	4 „	8 „	16 „	208 „

KOT PRIMOT: Elza-obliž zoper kurja očesa 2 dinarja in 3 dinarje; Elza-mentočni črtniki 4 dinarje; Elza-švedska tinktura za želodec 10 dinarjev; Elza-zagorski prani in kašeljni sok 9 dinarjev; Elzaribje olje 20 dinarjev; Elza-voda za usta 12 dinarjev; Elza-kolonska voda 15 dinarjev; Elza-šumski miris za sobo 15 dinarjev; Glycerin 4 dinarje in 15 dinarjev; Lysol, Lysoform 12 dinarjev; Kineški čaj od 1 dinarja dalje; originalno Radikum francosko žganje velika steklenica 13 dinarjev; Elza-mrčesni prašek 7 dinarjev, strup za podgane in miši 7 dinarjev. Za primot se pakovanje in poštnina posebej računa. Na te cene se računa sedaj 5% doplačila. Pisma je natančno adresirati na:

Evgen V. Feller, lekarnar
Stubica Donja Elzatrg št. 252, Hrvatsko.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).
Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.